

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih

16. avgusta 1917

Izkrcavanje ranjencev z italijanske bolniške ladje.

Bolnik.

Francè Bevk.

Kadarkoli sem ga videl, se je jokal v blede podolgovati obraz, ki je imel čudno obliko nepravilnega trikotnika in je bil koščen do pretiranosti. Lične kosti, brada in čelo, vse je sijalo skozi tenko napeto kožo, ušesa so strččea in prosojna, ustnice tenke in skrivljene v oni žalostni izraz, ki ga je delal neprestano neizmerno smešnega, ne glede na kapo, ki jo je izbral čisto po svojem obrazu in dolgem, nerodnem telesu. Las skoro ni imel, glava je bila kot porastla z redkim, rdečkastim puhom.

Čudna je postava, ki sem jo opisal, in nihče mi ne bo verjel. Če dodam, da mu je en čevelj redno uhajal z nože, a da mu ni padel nikdar po tleh in da so

»Bolan je,« je pojasnil nekdo.
 »Kaj mu je?«
 »Zvrtil se mu v glavi in pade. Nič ne pomaga, kar pade, in treba ga je obdržati, da ne pokvari puške,« je razlagal mlad fant, brihten in živ kot kaplja.

»V glavi sem bil operiran,« je dejal in jokal dalje.

»Čemu pa jočeš?«

»Saj vedno joče.«

»Ne morem drugače. Saj ne jočem,« je razlagal v joku.

»Tiho! Ni lepo, če jočeš; saj si fant. Pojdi k zdravniku!«

»Saj sem šel, pa sem zdrav.« Jokal je. Zdaj smo se smejali vsi.

»Tiho! Pozor!«

Puške so tleskale v rokah, padale na tla, oprijemale se ramen in se ovijale teles ter se upogibale in ravnale kot sveče, vse v enem taktu. Le ena puška je hodila za nami in zastala tu pa tam — vse nič ni pomagalo.

»Delaj! Potrudi se zlepa ali zgrda. Saj vse nič ne pomaga.«

»Ali smem po vode?«

»Kaj sem dejal? No, pojdi!«

Šel je; ko se je vrnil, je jokal. Zopet smo se zgibali v pripekajočem solncu, obrazi so sijali.

»Ali zdaj veš?«

»Vem...«

»Ali se ti še vrtil? Vstani, morda bo šlo.«

Pomislil je, nato je vstal, vzel puško in zopet zakremžil obraz v jok, pogledal na desno in na levo.

»Ampak, čemu jočeš, za božjo voljo?« Vsi smo bili nervozni pod vtisom njegovega neprestanega joka.

Drugi dan je padel pri ekserciranju na tla. Naš poveljnik je pristopil in vprašal:

»Kaj je možu?«

»Pravi, da se mu naenkrat zavrti.«

»Ampak, čemu joče na tak način?«

Stal je »v pozoru« pred njim in ni dejal besede. Glavo je imel nagnjeno, kot bi hotel vzbuditi usmiljenje, in se kremžil bolj kot kdaj prej.

»Kaj Vam je? Čemu jočete?«

Molčal je. Poteze od brade do ušes so se zvijale z vso naglico, roka je nekaj zamahnila.

»Vprašajte tega človeka, čemu da joče? Ali ne zna govoriti, ali ne zna drugače jokati?«

»Čemu jočeš?« smo se obrnili do njega.

Postal je zmeden, obrnil se je zdaj na desno, zdaj na levo...

Amerika mobilizira!

Mornarji se podajo s svojo prtljago na bojno ladjo.

se mu vsak trenutek napele gube čez lica od brade do ušes in očes in se čudno zvijale, kot kolesar, ki ima pasti s kolesa, tedaj je slika popolna.

Še zdaj ga vidim pred seboj. Sive oči so gledale žalostno in izgubljeno.

»Pozor!«

On se je zganil, skrivil ustne, gube na licih so se zvile, oči so zrle mrklo.

»Kaj ti je?«

Molčal je in že jokal. Ustnice so se skrivile, slednja žilica na obrazu je spremenila svojo potezo.

Oni se je zgrabil naenkrat za glavo in spustil puško, da je padla po tleh, dva sta ga popadla in peljala opotekajočega na kraj ceste in ga položila; oči je imel zaprte, usta še vedno skrivljena v čudovit jok. Sicer nobene agonije, nobenega znaka, samo nekoliko sključil se je bil, roke ni pustil s čela.

»Vlijte mu vode, na senca, v usta...«

Zganil se je in zamahnil z roko. »Ne.«

»Potem ti ni slabo. Lažeš? Kako je?«

»Tako; zavrti se mi, da padem... nič ne vem...«

Poveljnik se je obrnil od njega. »Jutri naj gre k zdravniku. Pustite ga ležati.«

Tako je ležal cel popoldan in se tiščal sključen za glavo, s skremženim obrazom v tla.

Ko je stopil drugega dne v zdravniško sobo in so zaklicali njegovo ime, so pogledali vsi hkratu vanj in se zasmejali.

»Naš znanec!«

»No, kako je?«

On pa je stal pred njimi, sredi julijskega solnca, ki je padalo skozi odprta

okna v sobo, in se kremžil in tresel, kot da stoji sredi mrzle zime.

»Kaj Vam je?«

»Vrti se mi. Ne morem. Če delam, če imam puško, se mi zavrti.«

»In če nimate puške, ste zdrav?«

»Da,« je pokimal nehote in ni vedel, kaj se smejejo. Nasmehnil se je tudi on

»Da in ne. Vežbajte ga! Izgine mu omotica.«

Ta dan ni padel na tla. Celo priden je bil in se je potrudil. Drugi dan pa so ga zopet peljali z vežbališča. Ostal je zopet en dan doma. Tretji dan se je prikazal zopet. Njegova roka, njegova noga in puška je romala daleč za drugimi.

Prizor iz ameriške pisarne za nabiranje prostovoljcev-pomorščakov.

Mladi ljudje se pismeno zavežejo za mornariško službovanje.

skozi skremžene gube obraza, da je bila veselost le še večja.

»Kaj z njim?«

Drugi je skomignil z rameni. »Opišite, kaj Vam je. Ne samo glede puške; o Vaši omotici hočemo biti poučeni.«

»Povejte, kaj je z Vami? Karkoli hočete, napravimo, samo pametno mora biti.«

Kremžil se je zopet v čudovit jok, ki ni imel baje ne začetka in ne konca, in ni dejal ničesar.

»Vrti se mu,« je razlagal živi fant.

Počasi smo se privadili njegovemu joku in njegovemu obrazu vsi, tudi poveljniki. Nismo ga več ločili izmed tisočerih obrazov, in zdelo se je nam, da je nekaj manjkalo naši vrsti, če ji je manjkala njegova glava, ki se je za spoznanje dvigala iznad vseh.

Nekega dne pa je ozdravel nenadoma. Nič ne vem, kako se je to zgodilo, ali naravnim potom, ali drugače. Nič več ni ponavljal svojemu poveljniku, da ne more, ni več spustil puške na tla in se zgrabil za glavo. To se je zgodilo tako na tih, da sprva niti zapazili nismo, da je zdrav, sam pa ni povedal. Morda bi bili zapazili, če ne bi jokal. Jok pa mu je ostal še vedno, tudi potem. Ko ga ni bilo več pri nas, mi je izginilo iz spomina vse, njegova bluza, hlače in celo suha, tenka in krivenčasta postava, glava pa mi je ostala z vsemi potezami tako živo, da bi jo lahko naslikal s kapo vred.

Kam so ga poslali, ne vem. Da joče, o tem sem prepričan.

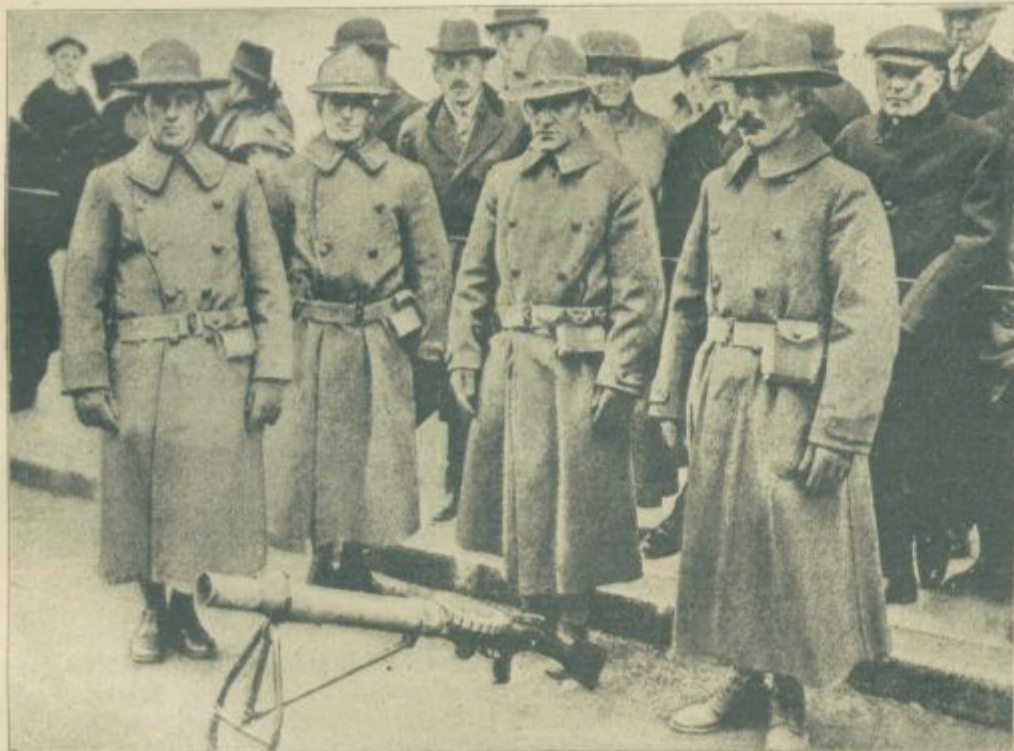
Fant.

Poljski spisal Boleslav Prus; preložil Al. Benkovič.

(Dalje.)

Navadno je župan kovača peljal pod pazduho, ta pa je nesel steklenico za zajtrk, »da si poplakne grlo«. Drugi dan je bil župan popolnoma trezen in je skrbel za gospodarstvo do novega zaslužka pri gosposki, kovač pa je neprenehoma kukal v prinešeno steklenico, dokler se ni pokazalo dno. In če je bil enkrat na tem, je počival po dva dni...

Že poldruho leto je Tonček gonil mehove v kovačnici in navidez ni delal ničesar drugega, in poldruho leto sta moj-

Ameriški infanteristi oddelka strojnih pušk, ki so se podali kot prostovoljci na zahodno bojišče. Spredaj ameriška strojna puška.

General Wood, poveljnik skupne ameriške vojske, na vežbališču v Plattsburgu.

Nasmeh je izginil, na njegovo mesto je stopil jok. Govoril ni mnogo, kazal je na čelo in na tilnik.

»Kompaniemarot!«

Ko je bil drugi dan pri preiskavi, so ga napodili. Dospevši za nami na vežbališče, se je jokal.

Poveljnik je stopil k njemu. »Zdrav?«

»Da.« Spomnil se je. »Ne.«

»Pravi, da naenkrat nič ne vidi in...«

Kaznovali so ga, pustili so ga ležati, vodili k zdravnikom, ki niso mogli dognati ničesar, še manj pa je mogel kaj dopovedati on sam, ker je neprestano pačil obraz v svoj posebni jok. Tako je živel svoje posebno življenje in jokal pri raportu, vojih, zdravniku in celo pri menaži, padal na tla in se tiščal za čelo.

ster in župan pod smrekovo vejico redno namakala grlo. A sedaj se je nekaj zgodilo.

Ko je župan s kovačem sedel v krčmi, jima je bilo po prvi osminki zdajci povedano, da se je nekdo obesil — in s silo so župana potegnili od mize. Ker kovač ni imel pripravnega tovariša, je moral nehati piti, a kupil si je neizogibno steklenico in se ž njo počasi vračal proti domu.

Medtem je bil v kovačnico prišel kmet konja podkovat.

Vajenci, ko so ga zagledali, so vpili nad njim:

»Mojstra ni tu, danes popiva z županom.«

»Ali vas nobeden ne zna podkovati konja?« je nevsučno vprašal gospodar.

»Kdo bi to znal?« je odgovoril najstarejši vajenec.

»Jaz ga Vam podkujem!« se je naglo oglasil Tonček.

Utopljenec še po bilki sega, in tako je kmet sprejel Tončkovo ponudbo, čeprav ni dosti pričakoval od njega. Drugi vajenci so se posmehovali Tončku in ga zbadali.

»Le pogledjte ga otročaja!« je rekel najstarejši. »Svoje žive dni ni imel kladiva v roki, samo meh je gonil in oglje prikledal, danes pa se drzne konja podkovati!«

A vse je kazalo, da je Tonček znal sukati kladivo, kajti urno je prikoval nekaj žebeljev in podkev. Podkev je bila sicer prevelika in ne posebno lična, vendar so vajenci kar zijali.

In ravno ta čas se je vrnil mojster. Povedali so mu, kaj se je zgodilo, mu pokazali podkev in žeblje.

Kovač je gledal in gledal ter si mel s krvjo podlite oči.

»Kje pa si se tega naučil, fant?« je vprašal Tončka.

»No, v kovačnici,« je odgovoril deček, vesel tega poklona. »Kadar ste Vi odšli

mati in stric Andrej, dasi so poznali kovaško izučno pismo, nista nič imela proti temu. Po dogovoru in običaju je imel fant šele čez šest let pravico šušmariti po kovaško kakorkoli. Če je bil pa tako čudno bistre glave, da se je, dasi ga nobeden ni učil, kovarstva naučil v enem samem letu, tem slabše za njega!

Tončku pa ni bilo všeč tako življenje. »Ako moram že tu kopati in drva sekati, rajši delam to pri materi!«

Tako si je mislil teden, mesec dni. Omahoval je. Nazadnje pa je ušel od kovača in se vrnil domov.

Ti dve leti pa sta mu vendarle koristili. — Fant je dorastel, poznal nekaj več ljudij, nego samo v domači dolini, predvsem pa je poznal več rokodelstev.

Doma je sedaj včasih pomagal pri gospodarstvu, večinoma pa je izgotavljal svoje stroje in rezljal podobe. A sedaj je imel razen pipca tudi dleto, pilo in sveder ter jih znal uporabljati tako spretno, da je nekatere njegove izdelke pričel kupovati tudi krčmar Mordko. Zakaj? . . . Tega Tonček ni vedel, a njegovi vetrni mlini, koče, lične omarice, svetniki in izrezljane pipe so se razširile po vsi okolici. — Ljudje so se čudili izdelkom neznanega samouka. . . . Mordku niso slabo plačevali teh stvari, po fantu pa ni vprašal nikdo in nikomur ni prišlo na misel, mu s čim pomagati. Fant pa je doraščal in vaška dekleta so čedalje prijazneje gledale nanj ter čedalje pogosteje govorile o njem:

Dočim so se ženske tako prepirale med sabo o Tončkovem pogledu, pa se on niti zmenil ni zanje. Zanj je bila dobra pila več kot najlepša ženska.

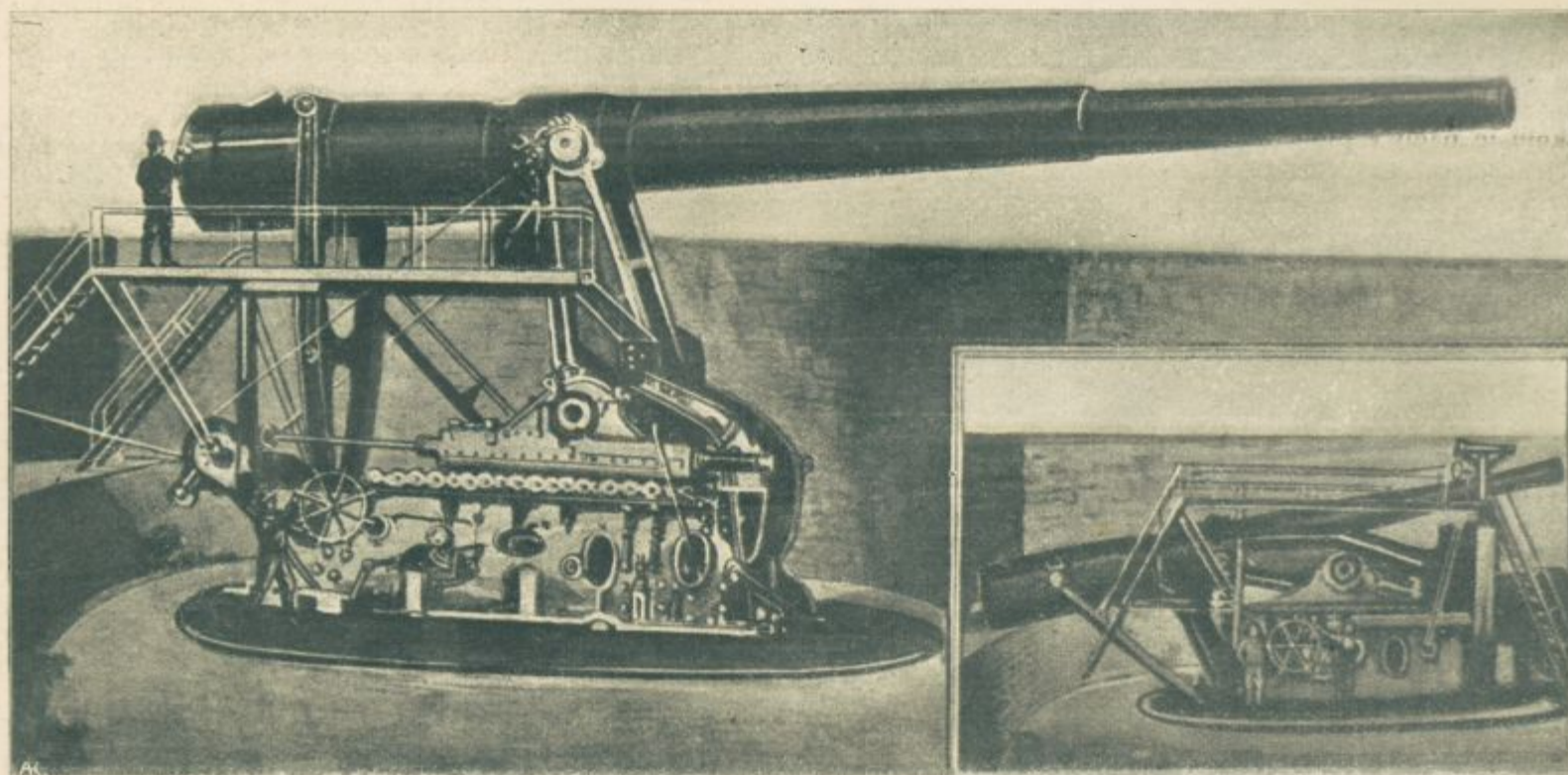
V tistem času se je starosta tretjič oženil. Bil je star vdovec, ki je bil že omožil hčer iz prvega zakona in je imel doma še nekaj majhnih otrok od druge žene. Kakor imajo že plešci srečo, je za Vislo našel mlado, lepo in bogato ženo.

Ko je ta par stal pred oltarjem, so se ljudje pričeli smejeti; še celo župnik je malo zmajeval z glavo nad tem, češ da se tako slabo ujemata.

Starosta se je tresel kakor ded, kadar pride iz bolnišnice, siv pa ni bil dosti, ker je imel glavo plešasto kakor buča. — Starostova je bila kakor sam ogenj. Prava ciganka z rdečimi debelimi ustnicami in črnimi očmi, iz katerih ji je kar žarela mladost.

Po svatbi je starostova hiša, navadno tiha, zelo oživela, ker so prihajali neprestano. Sedaj orožnik, ki je imel česče nego sicer kakšne občinske opravke, sedaj pisar, ki je hodil celo k njemu na dom, kakor bi ne imel dovolj posla z njim v uradu; sedaj zopet strelci, katerih je bilo doslej v vasi malo videti. Celo učitelj, kadar je prejel mesečno plačo, je zagnal stari kožuh v kot ter se oblekel kakor kak imenitnik, tako da ga je marsikak vaščan pričel nazivati velemožnega gospoda.

In vsi ti orožniki, strelci, pisarji in

Novi ameriški 406 cm obrežni top. — Spodaj desno 356 cm obrežni top, pripravljen za strel.

v krčmo in so se drugi razšli, sem jaz razne reči koval iz svinca ali pa iz železa.«

Mojster je bil tako zmešan, da je popolnoma pozabil Tončka nabiti za pokaženo blago in orodje. In šel se je posvetovat z ženo, posledica tega pa je bila, da so dečka vzeli iz kovačnice in ga namenili za gospodarstvo.

»Prepameten si, fant!« mu je rekel kovač. »Ti bi se rokodelstva naučil v treh letih, potem bi pa ušel. Mati te mi je vendar dala učiti za šest let!«

Pol leta je Tonček že zdržal pri kovaču. Kopal je na vrtu, plel, sekal drva, zibal otroke, praža kovačnice pa ni prestopil več. V tem oziru so vsi pazili nanj: mojster, mojstrovka in fantje. Celu njegova

»Zal fant je, res zal!«

In Tonček je bil res zal. Imel je lepo postavo, bil je uren in držal se je pokoncu, ne tako kakor kmetje, katerim rame vise dol in se noge komaj premikajo po težkem delu. Obraza ni imel takega kot drugi, marveč zelo pravilne črte, svežo polt in razumen izraz. Imel je tudi svetle kodraste lase, temne obrvi in temnomodre, sanjave oči.

Moški so se čudili njegovi moči ter se zgražali nad tem, da je pohajkoval. Ženske pa so mu rade gledale v oči.

»Kako ta fant pogleda človeka,« je rekla ena, »kar vroče ti postane. Tako je še mlad, pa te pogleda kakor star šlahčič! . . .«

učitelji so hodili za starostovo kakor podgane v mlin. Komaj je šel eden v hišo, je že drugi prežal za plotom, tretji je lezel od konca vasi in četrti se je sukali krogi staroste. Gospa starostova pa je imela rada vse: smejala se je, krmila in napajala goste. Včasih pa je tudi katerega stresla za lase in celo katerega nabila, kajti ni bila dvakrat iste volje.

Nazadnje je po polletnem veselju postalo nekoliko mirneje. Nekateri gostje so se naveličali, druge je starostova spodila.

Neko nedeljo je šel Tonček kakor ponavadi k maši z materjo in bratom. V cerkvi je bilo že polno, a zanje se je našlo še nekaj prostora. Mati je pokleknila na žensko stran, Tonček z Vojtom

pa med moške, in vsak je molil, kakor je vedel in znal. Najprej k svetniku v glavnem oltarju, potem k svetniku, ki stoji malo više, in nato k svetnikom v stranskih oltarjih. Molil je za očeta, katerega je ubilo drevo, in za sestro, katero je v peči prehitro zapustila bolezen, in za to, da bi mu usmiljeni Bog in njegovi svetniki iz vseh oltarjev dali v življenju srečo, ako bo njih volja.

Medtem, ko je Tonček že četrtrič ponavljal svoj očenaš, je naenkrat začutil, da mu je nekdo zadel ob nogo in se težko uprl ob njegovo ramo. Dvignil je glavo. Prerivajoča se skozi gnečo, je stala pred njim starostova, segreta v obraz, zardela in zasopljena od naglice. Oblačila se je kot kmetica; pod robcem, ki ji je padal z ramen, je bilo videti košuljo iz tankega platna in molek iz jantarjevih in koralnih jagod.

Spogledala sta se. Ona mu še ni odklonila roke z rame in on... je klečal, gledal nanjo kakor na čarobno prikazen, ter se ni upal ganiti, da bi mu naglo ne ušla.

Med ljudmi je nastalo šepetanje.

»Umaknite se, gospa starostova gre...«

In so se umaknili, starostova pa je šla pred glavni oltar. Spotoma se je navidez znova spotaknila, znova je pogledala Tončka in nekaj gorkega je zadelo fanta iz njenih oči. Sedla je v klop in molila iz knjižice, včasih okrenila glavo in se ozrla po cerkvi. In ko je po cerkvi vse utihnilo in klanjalo glave, je ona odložila knjižico in se znova obrnila proti Tončku, upirajoč vanj svoje ognjene oči. Na njen ciganski obraz in molek je padel skozi okno solčni žarek in fantu se je zdela kakor svetnica, pred katero so ljudje umolknili in padli v prah.

Po maši so šli ljudje v gručah domov. Starostovo so obkrožili pisar, učitelj in neki krčmar iz druge vasi, Tonček pa je ni mogel več ugledati.

Doma je mati pred dečka postavila okusno mlečno kašo in velike piroge (cmoke). A Tončku, čeprav je imel to rad, se ni dalo dosti jesti. Šel je ven pod streho in skozi najvišjo lino gledal proti starostovi hiši. A videl je samo slamnato streho in višnjevkast dim, ki se je počasi dvigal iz belega dimnika. In zdajci se mu je storilo milo, da si je lice zakril s starim jopičem in zajokal.

Prvič v svojem življenju je začutil veliko gorje. Njih kočja je bila najubožnejša v vasi in polje najslabše. Dasi je bila mati gospodinja, je morala vendar delati kot dninarica ter se oblačila v same cape. Nanj so v vasi gledali kakor na obsojenca, ki drugim odjeda kruh, kdo ve zakaj.

Kaj je on in kaj je učitelj, krčmar in celo pisar, ki so šli lahko, kadar so hoteli, v starostovo hišo in se razgovarjali s starostovo! A on je imel skromne želje. Želel si je, da bi se še enkrat, čeprav enkrat samkrat in zadnjikrat v življenju, starostova s svojo roko uprla ob njegovo ramo in mu pogledala v oči tako, kakor v cerkvi. Kajti v njenem pogledu mu je bilo zažarelo nekaj posebnega, nekaj kakor blisk, ob katerem se za kratek čas odpirajo nebeške globočine, polne skrivnosti. Ko bi kdo pogledal vanje, bi vedel vse, kar je na tem svetu, in bogat bi bil kakor kralj.

Tonček je sanjal, da je videl mimo letečo srečo in silno je zakoprnel po njej. Zbudilo se je dremajoče srce in v bolesti se je pričelo nekako širiti. Svet se mu je zdel popolnoma izpremenjen. Dolina

se mu je zdela premalenkostna, griči prenizki, in nebo — da bi le ne padlo doli, kajti namesto da bi ga bilo dvignilo k sebi, ga je pričelo pritiskati k tlom.

Ljubezen, katere ni razumel, je padla čezenj kakor vihar in mu v duši vnela strah, čudenje in — saj ni vedel, kaj še vse.

Od tega časa je hodil v cerkev in s tresočim srcem čakal starostove, misleč, da mu kakor takrat položi roko na ramo in mu pogleda v oči. A naključja se ne ponavljajo, sicer pa je pozornost starostove sedaj nase obračal krčmar, mlad in zal mož, ki je sem zahajal še celo iz tretje vasi.

In Tončku je prišlo naenkrat na misel nekaj posebnega.

Sklenil je, da izdela lep križec in ga podari starostovi. Morda se potem vendarle ozre nanj in ga reši iz tega žalovanja, ki mu je grenilo življenje.

Za vasjo je stal na razpotju poseben križ. Od doa gori ga je ovijal bršljan. Nekoliko više je bila lestvica, sulica in trnjeva krona, na vrhu pa je na levi rami Kristusovi visela ena roka, druge ni bilo več. Ta križ je bil Tončku za vzorec.

Rezljal je torej, zopet razsekal in vnovič pričel delati križec ter se trudil, da bi bil lep in vreden starostove.

Tačas pa je nesreča prišla čez vas. Visla je udarila čez bregove, pretrgala jez in uničila polje ob bregovih. Ljudje so pač imeli veliko škodo, največ pa Tončkova mati. Lakota je prišla v kočjo. — Treba je bilo iti po zaslužku; šla je torej, Vojta pa dala za pastirja. Tonček, ki se ni hotel lotiti gospodarskega dela, je bil zanjo velika nadloga.

Ko je to videl stari Andrej, je začel pritiskati na fanta, da bi šel po svetu.

»Saj si vendar pameten, močan in rokodelstvo ti gre od rok, pojdi torej med mestne ljudi. Tam se česa naučiš in boš še materi lahko pomagal, tukaj pa ji zadnjo skorjico kruha odjedaš od ust.«

Tonček je kar prebledel, ko je po-

Vojska v Flandriji. Francoski težki topovi na železničnem tiru, radi sovražnika maskirani s smrekovimi vejami.

Vojska v Flandriji. Angleški vojak v popolni zimski vojni opremi donša vročo juho v najsprejnejši postojanke.

mislim, da bo moral zapustiti vas, ne da bi še enkrat mogel videti starostovo. A uvidel je, da ne kaže drugega, ter prosil, naj ga puste še nekaj dni.

(Konec prih.)

Po svetu.

Ustavne preosnove v Avstriji.

Sedanja avstrijska vlada se je izjavila za samostojnost avstrijskih narodov na podlagi sedanjih mejá posameznih kronovin. Za nas Slovence se to pravi: Slovenci ostanejo tudi še zanaprej razdeljeni na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Goriškem, v Trstu in Primorju, dobe pa nekaj več pravic morda le na papirju. Kaj pomagajo, recimo, take na papirju zapisane pravice koroškim Slovincem, kjer nima Slovenec nikjer nobene pravice. Šola je nemška, uradi skoro vsi samo nemški, pri sodiščih vse nemško, po občinah vse nemško, kar je uradnega. Ne moremo si misliti, da bi bila kdaj kakšna avstrijska vlada tako močna, da bi Slovincem na Koroškem tudi res izvedla narodno enakopravnost. Preveč prilike in predolgo časa so imeli naši narodni nasprotniki na Koroškem in bili bi v tem dolgem času lahko pokazali svojo dobro voljo. To pa se ni zgodilo. Uprav med vojsko je bilo to nasprotovanje najhujše, Slovence na Koroškem so imeli samo zato, ker so Slovenci, za izdajalce in teman je list, ki ga je zgodovina popisala zadnja tri leta gledé usode koroških Slovencev.

Toda čemu bi se čudili razmeram na Koroškem, kjer je samo ena tretjina prebivalcev Slovencev, ker so skoraj enake razmere tudi na Štajerskem in Kranjskem, kjer prebivajo skoraj sami Slovenci. Ali so se v narodnem oziru le za las spremenile razmere v teh krajih? Med vojsko so se povsod po teh krajih poslabšale. — Na Kranjskem, kjer pride na sto prebivalcev 95 Slovencev, imamo v Ljubljani še vedno uradni list tiskan samo v nemškem jeziku. Mislimo, da se mora ob takih razmerah vsak pošten in pravicoljuben človek, naj bo Turk ali Hotentot, za glavo prijeti in vzklikniti: Ali je to mogoče? — Ali vlada

mer. — Deželni šolski svet na Kranjskem ima še vedno samo nemški občevalni jezik, enako pri deželnem sodišču v Ljubljani najraje uraduje vse v nemškem jeziku. Pravijo, da v deželnem sodišču noben uradnik med seboj ne sme spregovoriti slovenske besede. To se godi v beli Ljubljani, v središču Slovencev, in nikomur poklicanih ne pride na misel, da bi odstranil te gorostasne krivične razmere.

Franc Kunstelj

iz Poljšice pri Gorjah na Gorenjskem, ujet v Przemislu, umrl kot vojni ujetnik na Ruskem.
Na svidenje!

Anton Omahen

iz Male Dobrave pri Zatičini, padel 18. junija 1917 na tirolskem bojišču.
Sveti ti večna luč!

Kaj nam Slovincem torej pomaga večja samostojnost v dosedanjih kronovinah? Dokler smo Slovenci razdeljeni po kronovinah, dotlej nam ni dobrega pričakovati. Zato ima jugoslovanski klub dolžnost, zahtevati, da se Slovenci združimo v narodno celoto kot del jugoslovanske države pod našim avstrijskim cesarjem. Trdno smo prepričani, da je naša splošno priznana in dokazana zvestoba do cesarskega prestola to zaslužila. Junaštvo Slovencev v sedanji vojski je splošno priznano. Cesar naš ve, kaj so storili Slovenci na bojiščih; prejeli so za to svojo zvestobo in junaštvo večkrat cesarjevo

s tem večjim veseljem delali za mogočno Avstrijo kot živ in nepremagljiv branik na jugu naše države.

V tem smislu so tudi naši državni poslanci izjavili, da bi mogli podpirati le tako ministrstvo, ki prevzame v svoj program našo izjavo z dne 30. maja. Ustvaritev narodne samostojnosti v okviru deželnih mejá ne odgovarja stališču Jugoslovanov.

Ako v teh ustavnih bojih Jugoslovanci ostanemo edini, je gotovo, da dosežemo svoje namene, ki so le v korist avstrijski državi. Mi stojimo na domoljubnem stališču, mi odklanjamo vsako vmešavanje naših zunanjih državnih sovražnikov v naše notranje razmere, zahtevamo pa, da je domača vlada tako pametna in skrbna za veliko Avstrijo ter nam da, kar nam potreba, da živimo kot narod in da na jugu države branimo cesarski prestol proti vsem sovražnikom.

Z bojišča.

Rusi so se večinoma umaknili iz Galicije in Bukovine. Drže se v Galiciji še pri Brodih in v Bukovini v skrajnem vzhodnem kotu. Sedaj se pojavljalo večji boji v Rumuniji na Moldavskem, odkoder groze naše čete vreči Rumune in Ruse.

Poglaviten vzrok silnega ruskega uničenja so bili poleg junaškega nastopa naših čet, posebno hrvatskih, hudi neredi v ruski armadi. Celi polki so se uprli in izjavili, da se nočejo vojskovati. To je najbolj jasen dokaz, kako je na Ruskem še vedno vse v neredu in da Rusom toliko hvaljena revolucija še vedno ni prinesla sreče.

Na belgijskem in francoskem bojišču se vrše neprestani hudi boji. Angleži so prišli par kilometrov naprej, toda flanderskega obrežja se vendar niso mogli polastiti, kar je bil njih glavni namen.

Cadorna na Krasu še vedno čaka na preži. Pravijo, da čaka novic iz Londona, kjer baje Angleži niso zato, da bi Lahi dobili po vojski Trst. Če tega Sonninc ne doseže, potem bi bil Cadorna nespameten, da bi posebno hitel z napadi. Sicer pa je skoraj gotovo, da moramo biti v najkrajšem času pripravljeni na zelo hude boje ob tej vojni črti.

Razno.

Naselbina.

Finski spisal Juani Aho. — Preložil M. J.

Oba sta služila v župnišču, on kot hlapec, ona je bila dekla. On je vozil s konji, ona je opravljala gospodinjske posle. Včasih, ko sta pri kosilu sedela vsak v svojem kotu, sta spregovorila kako smešno in zabavno, drugače sta se skoro vedno prepirala. Gospóda je mislila, da sta oba nesložna posla, in o njiju so govorili ljudje, da se gledata kot pes in mačka.

Pri ponočnem ribjem lovu, na košnji in na polju pa je v njiju polagoma dozorela misel, da bi si skupno ustvarila domačijo. Zbrala sta si daleč v samoti neko mesto, kjer bi naj stala hiša, in sicer ob robu močvirja. Tam je bilo tudi precej gozdov in zemlje, ki bi se dala obdelati. Precej velik, zeljamski obrastel prostor bi se dal spremeniti v polje in travnik; ob obeh bregovih potočka naj bi se obdelal. Da bi le bilo mogoče zidati hišo! Toda zaslužek je bil majhen in vrhutega bi bilo treba imeti pri gospodinjstvu še najmanj konja ali kravo. To je bil

Vojni divizijski župnik R. Zajec in padli vojni kurat dr. J. Andolšek.

ne čuti, da s tem neprestano žali narodni čut prebivalstva v deželi? — Dokler vlada sama ne pride do spoznanja, da je dolžna sama od sebe, brez pritiska od naše strani, popraviti to krivico, toliko časa pač ni govoriti o kakem zboljšanju narodnih raz-

pohvalo in priznanje. To priznanje pa mora dati Slovincem tudi avstrijska vlada, ona mora ustavo tako spremeniti, da se odstranijo vse meje, ki ločijo Slovence, da se zanje napravi samostojna pokrajina, kjer bodo uživali svoje pravice in

vzrok zakasnitve poroke. Toda tekom let je bila zveza med njima močnejša in bodočnost se jima je zdela svetlejša in boljša. V prostem času sta preštevala svoj zaslužek in računala, koliko časa bosta morala še služiti, da bosta nabrala potrebno vsoto. Nihče ni slutil, da sta oba, hlapec in dekla, hrepenela po svobodi in po neodvisnem življenju. Saj jima je šlo dobro, brez skrbi sta živela v župnišču, dobivala lep zaslužek, hrano in obleko. In vendar je v njiju vstajalo hrepenenje po tisti samoti.

Ko sta nekega poletja odpovedala službo v župnišču, jima je to skušal vsakdo zabraniti. »Tam zunaj reže mraz in oba bosta zabredla v dolgove. Družina raste in beračev je — Bog daj boljših časov — še vedno preveč.« Toda onadva sta pet let računala in premišljevala o tém in njihov sklep je bil neizpremenljiv. Župnik ju je odpustil in v jesen sta odšla iz službe.

Zimo sta še prebila v vasi. Viljem je zidal hišo in se udingal tu pa tam kot dninar v župnišču. Ana je tkala in pomagala gospe pri delu. Poroka se je praznovala o Binkoštih naslednjega leta. Stroške je poravnala gospóda v župnišču in župnik ju je poročil. Ko pa se je novoporočeni par poslovil in je župnik gledal pri oknu, je zmajal zamišljeno z glavo in dejal: »Naj le poskusita mlada zakonca svojo srečo, toda s kapitalom hlapca in dekle se pač dandanes ne da živeti.«

Župnik je govoril resnico, toda že tudi s tako majhnim kapitalom so se dale obdelati pokrajine Finske.

Mi, mladina iz župnišča, smo spremljali naša mnogoletna znanca v njihovo novo stanovanje. Podnevu smo šli skozi zelene gozdove in ob večeru smo že skakali v novi sobi. Deske tal se še niso popolnoma dotikale druga druge in tudi neodžagani konci tramov so štrleli ob oglih ven. Njiva je ležala še neobdelana, toda na pobočju grička je že zelenelo žito med preperelimi ostanki posekanih debel. Mlada žena je prižgala na polju velik ogenj in prvič molzla svojo kravo. Viljem in jaz sva počivala na kamenu in jo opazovala. Ona pa je opravljala svoje delo v motnem soju večernega solnca.

On ni dvomil, da jima ne bi šlo vse po sreči. »Da ostaneva le zdrava in ne pritisne mraz.« In kot da je uganil moje misli, je nadaljeval: »Akoravno je tu pripraven prostor za mraz, vseeno se ni treba bati, če je človek le priden in delaven. Čuti se še, da je večer hladen, toda obišči me prihodnje poletje, tedaj boš videl!«

Mene pa ni bilo prihodnje poletje in tudi naslednje ne. Priznati moram, da sem ju čisto pozabil. Nekoč, ko sem bil doma, sem vprašal, kako jima gre. »Prisiljena sta bila delati dolgove,« mi je pojasnil oče in »Ana je boleha,« je pristavila mati.

* * *

Poteklo je več let. Postal sem med tem časom dijak, živel poleti na deželi in hodil s puško in s svojim psom na lov.

Ko sem tako nekega oblačnega oktobrskega dne hodil po gozdu, sem nevede prišel na neko ozko pot, ki se mi je pa zdela znana. Začelo je nalahno deževati. Moj pes je zaspano letal pred menoj po poti. Naenkrat je začel lajati, ker se je iz bližnje daljave začul peket konja, katerega sem kmalu na ovinku steze zapazil. Bil je vprežen med dvema drogoma, katerih konca sta se vlačila po tleh. Prek drogov je bila pritrjena krsta. Zadaž je stopal Viljem, podoben oraču, ki hodi za plugom. Imel je veliko težavo, da bi breme zdržal v ravnotežju. Zgledal je kakor bolnik, njegova lica so bila bleda, njegove oči motne, brez soja.

Šele, ko je začul moje ime, me je spoznal.

»Kaj pa imaš tam v krsti?«

»Svojo mrtvo ženo,« mi je odgovoril.

»Mrtva?«

»Da, mrtva je.«

Z vednim povpraševanjem sem slednjič zvedel za njihovo mračno, že poprej proročevano usodo: Mraz, dolgovi, mnogo otrok, žena je vsled prevelikega dela in skrbi umrla. Treba jo je bilo torej pokopati, ali pot je bila tako slaba. Da bi krsta držala

po jarku, pa je bilo delo prekinjeno. Pot, ki mi je bila znana še od takrat, ko sta se oba poročila, je vodila do hiše. Za ograjo je mukala suha krava in na dvorišču je kralila svinja. Vrata so ostala odprta in sredi dvoriščase je nahajala postelja in razvlečena oprava umrle. Kot nekdanj so še sedaj moleli konci hišnih tramov pri zidnih kotih ven. Na oknu, kojega šipe so bile temne in zamazane, je stala košarica z velimi cveticami.

Mesto Split v Dalmaciji, po koji hrepene Italijani, češ da pripada njim, ker ima mnogo zgodovinsko-važnih stavb izza rimljanskega gospostva.

Zgoraj: Stari breg. Sredi: Novi breg. Spodaj: Vodnjak. (Prihodnjič še tri slike.)

vsaj do pokopališča. Viljem je napel vajeti, kajti konj je silil od poti vstran k travi, da bi utešil glad.

Zgledal je ravnotako opešano in utrujeno, kot njegov gospodar: podoben mrliču. Viljem se je od mene poslovil, ne da bi obrnil pogled od krste proč. Nadaljeval je žalostno vožnjo. Konca drogov sta praškala vzporedne sledove v peščeno pot.

Šel sem v nasprotno stran in prišel do ribnika, odkoder se je začela izpeljavati voda

Možu se je vendar posrečilo obdelati nekaj nerodovitne zemlje. Toda poznalo se je, da mu je pošla v tem težkem delu moč. Posekal je brezov gozd in tudi jelševino je spremenil v polje. A zadaj se je razprostiralo zidovje smrek — tu je bil primoran delo opustiti. Dolgo časa sem stal na dvorišču in opazoval zapuščeno domovje.

Veter je rezko žvižgal skozi gozd in mi pel na ušesa žalostne, tožeče akorde.

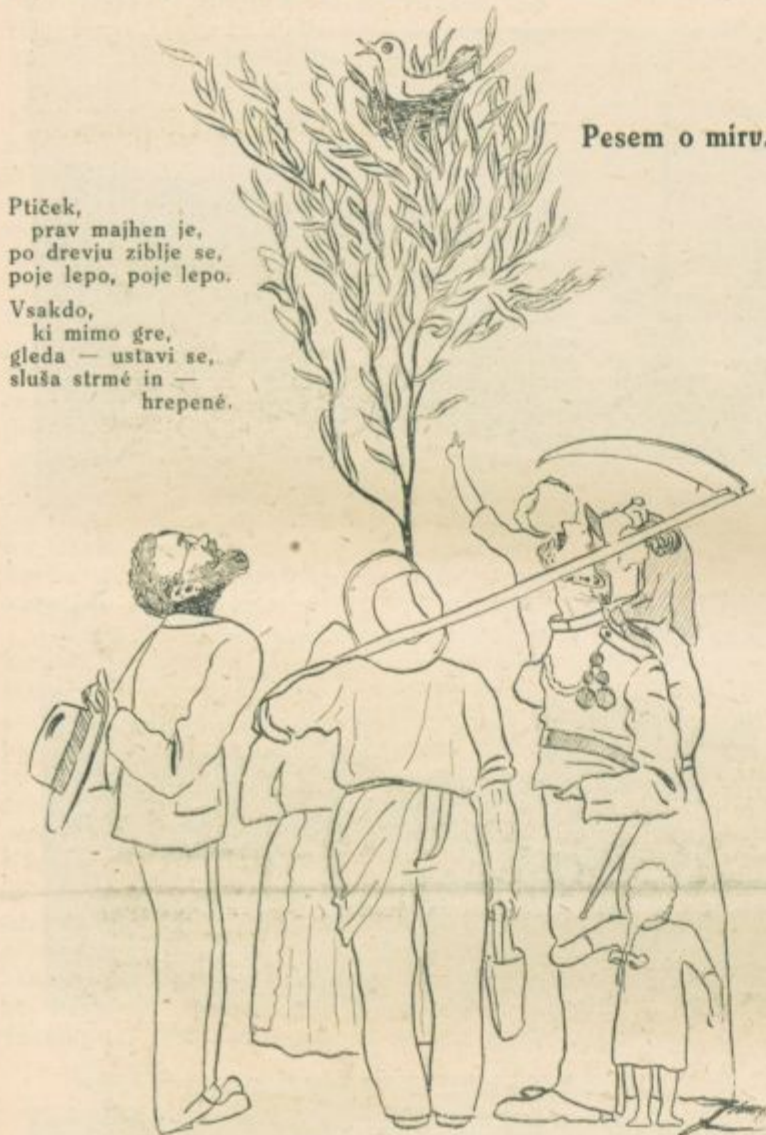
* * *

Prvi člen naselbine je moral doživeti žalostno usodo; kajti tudi mož več nima moči, težko delo nadaljevati. Njegova sila in energija sta uničeni. Ogenj njegovih oči je ugasnil in samozavest ga je zapustila. Namesto njega pride gotovo kdo drugi, ki bo prevzel malo posestvo. Imel bo najbrže več sreče. Začetek mu bo lažji; saj je gozd že obdelan od skrbne roke. Prišel bo v zidano hišo, sejal na polju, katerega je že nekdo pred njim pripravil z velikim naporom za

ali droženke bi moralo biti v vsaki hiši, pa samo za zdravilo, ne za pijačo. Nekateri hočejo pozdraviti želodec s tem, da vlivajo vase na litre izkuhe različnih rož, pa ga samo pokvarijo še bolj s tem.

Za mrzlico: Stolci 24 g posušene pomarančne lupine in 8 g vrbovega lubja, presej in uživaj vsake 4 ure žličko tega prahu. Ako ti ne gre, pa skuhaj čaj in pij zjutraj in zvečer. Jako dober je vratičev čaj za mrzlico, ki je nastala vsled napada glist. Pest vratiča kuhaj na 1/2 l vode, dokler ne povre za polovico. Kuhati moraš v prstenem lončku in pokriti s kruhovo skorjo, z ožgano stranjo na vrhu. Sredi skorje naredi luknjico, da uhaja sopar. Izpij polovico zvečer, drugo zjutraj.

Pobledle nogavice. Bombažaste nogavice pobede vsled pranja in so neugledne. Z bezgom ali orehovimi ježicami jih pobarvaš lahko doma. Z bezgovim sokom dobiš vijoličasto barvo, z ježicami rjavo. Bezgove jagode iztisni, zavri sok in namoči nogavice v vrelem soku. Pusti jih par ur v njem. Ježice in par pesti orehovega listja deni v čisto, prsteno posodo in nalij dežnice ali rečnice, dvakrat toliko kolikor je ježic. Pristavi k ognju in kuhaj dve uri, precedi skozi pivnik, vrzi nogavice v vročo izkuho in kuhaj četrt ure prav polagoma. Posuši v senci. Nogavice postanejo rjave, barva ne obledi, samo v lugu jih nikar ne prati. Na tak način se pobarva lahko marsikaj drugega, treba je samo gledati, ali je blago za kuhanje ali ne. Tenko volneno blago vzame barvo nase, tudi če se samo polije z vrelim bezgovim sokom ali z vrelo izkuho ježic in pusti potem nekaj časa v vodi. Volna se pobarva lepo s črnim ali rdečim vinom, kakor je spoznala gospodična, ki si je polila po nesreči volneno bluzo z rdečim vinom. Bluzo je dobila lepo rdečo barvo, katere ni spravilo nobeno pranje iz nje.

Ptiček,
prav majhen je,
po drevju ziblje se,
poje lepo, poje lepo.

Vsakdo,
ki mimo gre,
gleda — ustavi se,
sluša strmé in —
hrepéné.

Pesem o miru.

obdelovanje. Iz te majhne naselbine postane mogoče lepa velika hiša in tekom časa naraste okoli nje vas.

Na tadva, katera sta svoj kapital — mladost, edino, kar sta imela — tu zakopala, ne misli nihče. Saj sta bila le ubog hlapec in ona revna dekla. Če bi bila ostala v župnišču, on za kočijaža, ona za domačo deklo, bi jima ne bilo življenje tako grenko in trpko, toda divja pokrajina ne bi bila obdelana in ne pripravna za nadaljnji gospodarski razvoj.

Kadar zori žito na naših poljih, se hočemo spomniti prvih žrtev te naselbine.

Nikakih spomenikov jim ne moremo postaviti na grobeh, kajti število teh žrtev šteje tisoče in imena vseh teh so nam neznan.

Domače stvari.

Bruhanje iz želodca. Pogoste so zdaj tožbe o želodcu. Precej nezadovoljen je z vojno hrano in včasih naravnost revoltira. Takemu upornemu želodcu je treba malo ruskega ali pelinovega čaja s kapljo dobrega žganja. Večina hiš nima pri sedanjih draginjah kaplje žgane pijače doma, ki je vendar v takih slučajih zelo koristna, če že ne za uživanje, pa za obkladek na želodec. Potem je pa letanje in iskanje! Malo dobre slivovke

Bo opravka!

Zmes.

Številke. Obdelane zemlje na zasedenem romunskem ozemlju je bilo v mirnem času 2,700.000 hektarov; letos obsega vključno vojski 2,660.000 ha, torej 40.000 ha manj kakor pred vojsko. — Zvezne države v Ameriki imajo sedaj 3.085,711.000 dolarjev zlata, to je tretjina denarnega zlata vsega sveta. — Od l. 1793. do l. 1900. je v vseh vojskah padlo kakih 5 milijonov ljudi; v 19. veku, torej v sto letih, je pa samo v Indiji vsled lakote umrlo 32 milijonov ljudi. — V Galiciji so zaradi preskrbovanja z živilo šteli prebivalstvo; našli so 5,608.000 ljudi; pred vojsko jih je bilo l. 1913. 8,211.000.

Spominjajte se slovenskih beguncev!

Knjigovoznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izdelavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig.

OMNIBUS-NOTES

je z ozirom na sedanje čase, ko je ljudstvo vseh jezikov raztreseno križem vseh avstrijskih dežel, gotovo najbolj praktična beležnica za vojake in civiliste, ker vsebuje kratek besednjak in kratke pogovore v šestih jezikih: nemškem, madjarskem, slovenskem, češkem, poljskem in italijanskem.

Omnibus-Notes

je pripomoček, s katerim se lahko vsakdo takoj sporazume z ljudmi zgoraj omenjenih jezikov. — Cena K 1.20. Preprodajalci dobijo 25% popusta.

Naroča se edino le pri tvrdki:

J. ŠTOKA, Trst, ulica Molin piccolo 19.

Dobiva se v vseh knjigarnah in papirnicah.

Suhe črne in rdeče gobe

deteljo, kumno, janež, repno, korenjevo, razna travna in druga domača semena, prazne vreče kakor tudi vse vrste pridelkov
kupi: SEVER & URBANČIČ, LJUBLJANA, Wolf. ul. 12

Framydol je sredstvo, ki pomlaja rast las tako, da rdeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštnino K 2.70.

Rydyol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštn. K 2.45 (povzete 55 vin. več.)

Naroča se pri:
IVAN GROLIČ, drogerija pri angelu, BRNO št. 305, Moravsko.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.